

Довідка

про творчий внесок Туниці Юрія Юрійовича до роботи "Основи формування системи екологічно безпечного природокористування для сталого розвитку України"

Туниця Юрій Юрійович – доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук України, ректор Національного лісотехнічного університету України. Заслужений діяч науки і техніки України (1999), Віце-президент Співки ректорів вищих навчальних закладів України. Очолює міжнародне неурядове наукове об'єднання "Міжнародний інститут-асоціація регіональних екологічних проблем" (МІАРЕП). Ю.Ю. Туниця – член (науковий радник) офіційних делегацій України на 19-ій спеціальній (1997), черговій 63-ій (2008) сесіях Генеральної Асамблеї ООН, Світовому саміті ООН з проблем сталого розвитку "Ріо+20" (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2012); учасник XVIII та XXI Світових Конгресів Міжнародної спілки лісівничих дослідницьких організацій (*IUFRO*). Кавалер орденів "За заслуги" II і III ступенів.

Ю.Ю. Туниця вважається засновником нового наукового напрямку – "екологічна економіка", який має вагоме значення для реалізації засад сталого розвитку. Сформував власну наукову школу. Під його безпосереднім науковим керівництвом захищено 6 докторських і 44 кандидатські дисертації.

Творчий внесок у роботу.

Фундаментальні результати. Одним з найважливіших наукових здобутків Ю.Ю. Туниці є розроблення основ еколого-економічного вчення про органічну єдність і взаємозалежність природної та господарської систем.

Відкрив та обґрунтував економічний закон зростання екологічних витрат у структурі витрат суспільного виробництва та аргументував можливості його практичного використання у подоланні еколого-економічної кризи та становленні суспільства сталого розвитку. Обґрунтував нові категорії в економічній науці – "екологічні витрати і втрати", "еколого-економічна ефективність природокористування".

Обґрунтував критерій еколого-економічної ефективності природокористування, запропонував концепцію формування екологічної економіки на противагу традиційній ринковій економіці.

Сформулював основні принципи екологічної економіки: обов'язкового врахування екологічних ефектів виробничо-господарської діяльності; пріоритетності превентивних заходів з охорони та відтворення природного довкілля і ресурсів та комплексності їх використання, охорони і відтворення; врахування дефіцитності окремих компонентів та умов природного довкілля і природних ресурсів; географічної диференціації оцінок ресурсів і довкілля; динамічності абсолютних оцінок у часі. Висвітлив ключові проблеми та можливості переходу України до сталого розвитку.

Ю.Ю. Туниця – автор ідеї та концепції створення Екологічної Конституції Землі – глобального міжнародного економіко-правового акта екологічної безпеки і сталого розвитку.

Прикладні результати. Три Президенти України на сесіях Генеральної Асамблеї ООН (1997, 2008, 2009 та 2011 рр.), ґрунтуючись на результатах

наукових досліджень Ю.Ю. Туниці, проголошували ініціативу підготовки Екологічної Конституції Землі як інструмента трансформації ринкової економіки в екологічно безпечну "зелену" економіку. Ця ж пропозиція прозвучала від імені України на Світовому саміті ООН "Ріо+20".

Організував у Національному лісотехнічному університеті України Інститут та кафедру екологічної економіки. Через ці структури розроблено і впроваджено першу в континентальній Європі магістерську програму "Економіка довкілля і природних ресурсів" у рамках міжнародного європейського проекту *ENARECO* освітньої європейської програми *TEMPUS/TACIS* у співпраці з провідними університетами Німеччини (Фрайбург), Італії (Падуа) та Бельгії (Гент), за якою в 16 університетах України навчають сьогодні економістів-екологів.

Результати наукових досліджень Ю.Ю.Туниці відображено у Постанові Верховної Ради України "Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні" від 20 лютого 2003 року № 565-IV. На підставі його наукових доповідей прийнято важливі офіційні документи: Постанову Президії НАН України "Про наукові засади екологічної економіки" № 243 від 08.10.2003 р. та Рішення Колегії МОН України "Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку" № 10/5-4 від 27.11.2015 р.

Свої наукові ідеї апробував на багатьох міжнародних форумах: Цахкадзор, Вірменія (1977), Любляна, Югославія (1986), Сочі, Росія (1988), Вашингтон (1989), Нью-Йорк (1992), США, Амстердам, Нідерланди (1993), Олборг, Данія (1994), Куала-Лумпур, Малайзія, (2000), Львів, Україна (2002, 2006, 2009), Делі, Індія, (2006), Познань, Польща (2008), на Невському міжнародному екологічному конгресі (2011, 2013) та інших.

За тематикою роботи Ю.Ю. Туниця опублікував понад 200 наукових праць, в т.ч., чотири монографії. Деякі з них, починаючи з 1979 р., друкувалися у США, Великій Британії, Німеччині, Індії та ін. У 1999 р. в університеті м. Йорк (Велика Британія) вийшов у світ навчальний посібник "Environment and Development in Transitional Countries: a Ukrainian Perspective on Training in Environmental and Natural Resource Economics".

Основні результати наукової роботи автора сконцентровані у монографіях: "Еколого-економічна ефективність природокористування" (М., Наука, 1980), яка була визнана внеском СРСР у Міжнародну програму ЮНЕСКО "Людина і біосфера"; "Екоекономіка і ринок: подолання суперечностей". – К.: Знання, 2006; "Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади". – Львів, 2011 (перевидана у 2012 рос. та у 2014 англ. мовами).

Згідно бази даних *Google Scholar* кількість цитувань становить 157, h-індекс – 6, i10-індекс – 5.

Автор

Перший проректор
Національного лісотехнічного
університету України, професор

Ю.Ю.Туниця

М.Г.Адамовський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
тел./факс (032) 261-60-48, тел. 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Код ЗКПО 02070987 Державна Казначейська служба України
МФО 820172, р.р. 35225230001061
№ свідоцтва 17701483, ін. под. № 020709813029
Валютний рахунок № 26007006042 в Укресімбанку
м. Львова МФО 325718

1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
Phone/Fax: +38 (032) 261-60-48, 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Code ZKPO 02070987 State Treasury Service of Ukraine
MFO 820172, Settlement Acc. 35225230001061
Certificate No. 17701483, Tax IN020709813029
Foreign Currency Acc.No. 26007006042 in Lviv Branch of
Ukreximbank MFO 325718

№ 1400-Р від 28.03.2017р.

на № _____ від _____

Довідка

**про творчий внесок у роботу “Основи формування системи екологічно
безпечного природокористування для сталого розвитку України”,
яка подана на здобуття Державної премії України в галузі науки та
техніки, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри економіки
України**

**Львівського національного університету імені Івана Франка
Гринів Лідії Святославівни**

Гринів Лідія Святославівна – доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка, є спеціалістом у галузі економіки природокористування та міждисциплінарних досліджень сталого розвитку, просторової макроекономіки, національної економіки України та екологічної економіки.

Відзначена персональними грантами Міжнародних програм досліджень сталого розвитку світу: Global Security Program (Великобританія); Research Support Scheme (США-Чехія); CEESA-FAO of the UN (Німеччина); UNEP (ООН) та COST-Action STSM (Італія). В 2011 р. Міжнародним Біографічним Центром (Великобританія) їй присвоєно звання “Провідний вчений світу 2011 року”.

Основний творчий внесок Гринів Лідії Святославівни у зазначену роботу полягає в таких результатах досліджень:

Фундаментальні результати: розкрито міждисциплінарні теоретичні засади негентропійної функції природного капіталу в системі побудови економіки сталого розвитку, виходячи з вчення В. Вернадського та новітніх досягнень природничих та соціальних наук. Запропоновано фізико-економічну модель формування економіки сталого розвитку, яка, на відміну від існуючих, розглядає економіку вбудованою в наземний простір біосфери і яка детермінується не лише чинниками виробничої функції, але і фізико-економічними чинниками збереження стійкості природної родючості поверхні Землі. Обґрунтовано основні методологічні положення фізико-економічної теорії сталого розвитку складних стаціонарних

екологосоціогосподарських систем (ЕСГС), що є базою для якісно нової просторової парадигми формування економіки сталого розвитку, оскільки враховує стан насичення наземного простору біосфери живою речовиною.

Визначено умови енергетично-речовинного відтворення природного капіталу в ЕСГС, розкрито місце та роль просторово-економічного аналізу та оцінки біофізичної межі обсягу природокористування в наземних екосистемах. Запропоновано методологічні основи становлення просторової макроекономіки сталого розвитку. Обґрунтовано фізико-економічну функцію збереження фотосинтезуючої здатності поверхні Землі в системі формування ноосферної моделі економіки сталого розвитку, яка, на відміну від існуючих, зорієнтована на збереження півки життя. Запропоновано нові методологічні підходи до визначення індикаторів стійкості енергетичного бюджету Землі (за С. Подолинським) та оцінки стійкості біоти в ЕСГС.

Обґрунтовано Концепцію екологічної пропозиції Землі та здійснено моделювання її функцій, визначено індикатори фізико-економічної стійкості ЕСГС держави. Розкрито сутність, функції та моделі просторового макроекономічного регулювання сталого розвитку ЕСГС держави;

Прикладні результати: визначено пріоритети екологічно безпечного природокористування, які втілені в Державну програму соціально-економічного розвитку Карпатського регіону (Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.1993 № 368), проект СЕЗ “Курортполіс Трускавець” (Д №70 від 21.08.02 та Д №14/148 від 22.04.1999) та науково-дослідних темах Львівського національного університету імені Івана Франка: “Державне програмування сталого розвитку національної економіки України: теоретико-прикладні аспекти” (№ номер державної реєстрації 0112U003753); “Наукові засади формування стратегій сталого розвитку в Україні” (№ державної реєстрації 0116U001678). Запропоновано організаційно-управлінські механізми забезпечення екологічної безпеки в системі трансформаційних процесів в національній економіці України.

Кількість публікацій: 240, в т.ч. 170 з даної тематики, 16 монографій, дві з яких – одноосібні, 3 підручники, 70 статей у фахових виданнях, в тому числі 12-у зарубіжних виданнях. Згідно бази даних Google Scholar загальна кількість посилань становить 357, h-індекс – 7, 10 – індекс – 6. За даною тематикою захищено 7 кандидатських дисертацій.

Автор,
доктор економічних наук, професор

Л. С. Гринів
Л. С. Гринів

Ректор
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
доктор філософських наук, професор

В. П. Мельник
В. П. Мельник

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Творчий внесок автора: Корнієнка Ярослава Микитовича.

Метою роботи є наукове обґрунтування способу утилізації промислових відходів через створення технології виробництва нових добрив для екологічно-безпечного землеробства.

Автором на основі теорії фрактальних множин та ренорм-групового перетворення створена модель для визначення в'язко-пружних характеристик дисперсного середовища хаотичних структур, які враховують локальні неоднорідності при здійсненні багатофакторних процесів.

Створено наукові основи підвищення ефективності дифузійно-контрольованих процесів у системі рідина-тверде тіло-газ.

Сформовано базові концептуальні засади ізотермічної масової кристалізації в присутності домішок речовин органічного та мінерального походження.

Запропоновано з метою повної утилізації промислових відходів, які утворюються при виробництві капролактаму технологію одержання гранульованих органо-мінеральних добрив шляхом зневоднення композитних рідких систем, використання яких сприятиме збереженню родючості ґрунтів. Це дозволило при суміщенні низки технологічних стадій в одному апараті одержати тверді композити із заданими фізико-механічними і хімічними властивостями при коефіцієнті використання теплоти більше 50%. У якості робочих використовувалися водні розчини сульфату амонію виробництва капролактаму із домішками гумінових речовин (гумат калію, натрію та амонію).

Реалізовано за результатами науково-дослідних та інжинірингових робіт на ВАТ "Азот" м. Черкаси створена дослідно-промислова установка по виробництву гранульованих азотно-гумінових добрив. Розроблено технологічний регламент виробництва нових добрив та тимчасові технічні умови. Вироблено 270 тонн

азотно-гумінових добрив для проведення польових досліджень у господарствах Черкаської, Чернігівської та житомирської областей.

Проведені багаторічні випробування різних модифікацій гуміново-мінеральних добрив показали, що їх застосування підвищує врожайність культур на 30÷40% при одночасному зменшенні вмісту у продуктивній частині врожаю в 1,5÷2 рази нітратів, важких металів та у 2÷3 рази – радіонуклідів при одночасному покращенні процесів ґрунтоутворення.

Разом із фахівцями Української академії аграрних наук проведено агродослідження різних модифікацій гранульованих органо-мінеральних добрив та визначені їх рецептури ґрунтово-кліматичних та агроекологічних регіонів України.

Порівняння з світовими аналогами Розроблений спосіб та технологія виробництва простих гранульованих гуміново-азотних добрив відповідає кращим світовим аналогам гранульованих добрив (фірма Glatt, Pro-Cell та інші). Але комплексні гуміново-мінеральні добрива нового покоління, що містять азот, фосфор, калій, а також сірку, розкислюючі домішки та гумінових речовин у заданих співвідношеннях, які визначаються агроекологічними умовами регіонів їх застосування, світових аналогів не мають.

Впроваджено За результатами спеціальних досліджень проведено реєстрацію добрив у Держхімкомісії України (посвідчення: серія Б №00201 від 30 березня 2000 р.), а також одержано дозвіл міністерства економіки та природних ресурсів для їх роздрібного продажу населення (дозвіл: серія Б №00440 від 21 серпня 2002 р.).

Розрахунковий економічний ефект від впровадження дослідно-промислової установки продуктивністю 20 тис. тонн на рік у цінах 2002 року становив 1.1 млн. тільки для сфери виробництва за рахунок зменшення енерговитрат та ліквідації промислових стоків.

Кількість публікацій: 350, в т.ч. 8 монографій, 1 підручник, 5 посібників, 100 статей у фахових виданнях, у тому числі 7 – у зарубіжних виданнях. Згідно бази даних Scopus загальна кількість посилань на публікації авторі, представлені в роботі, складає 50, h-індекс (за роботою) = 4; згідно бази даних Google Scholar

загальна кількість посилань - складає 50, h-індекс (за роботою) = 4. Новизну та конкурентоспроможність технічних рішень захищено 36 патентами України. За даною тематикою захищено 1 докторська (Корнієнко Я.М) та 2 кандидатських дисертацій (Сачок Р.В., Гулієнко С.В.).

Автор

Я.М. Корнієнко

Ректор

М.З. Згуровський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
тел./факс (032) 261-60-48, тел. 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Код ЗКНО 02070987 Державна Казначейська служба України
МФО 820172, р.р. 35225230001061
№ свідоцтва 17701483, ін. под. № 020709813029
Валютний рахунок № 26007006042 в Укрексімбанку
м. Львова МФО 325718

1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
Phone/Fax: +38 (032) 261-60-48, 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Code ZKPO 02070987 State Treasury Service of Ukraine
MFO 820172, Settlement Acc. 35225230001061
Certificate No. 17701483, Tax IN 020709813029
Foreign Currency Acc. No. 26007006042 in Lviv Branch of
Ukreximbank MFO 325718

№ 1399 від 28.03.2017р. **Довідка** на № _____ від _____

**про творчий внесок у роботу “Основи формування системи екологічно
безпечного природокористування для сталого розвитку України”,
яка подана на здобуття Державної премії України в галузі науки та техніки,
доктора філософських наук, професора,
Ректора Львівського національного університету імені Івана Франка
Мельника Володимира Петровича**

Мельник Володимир Петрович – доктор філософських наук, професор, Ректор Львівського національного університету імені Івана Франка, є спеціалістом у галузі філософського аналізу сталого розвитку, природно-соціальних відносин, філософських аспектів екологічної безпеки та екологізації суспільної свідомості, діалектики взаємозв'язків між людиною, природою і світом сталого розвитку, методолого-світоглядного аналізу сучасної науки, філософії подолання антропогенних суперечностей на шляху побудови суспільства сталого розвитку, досліджень інтегративних процесів в сучасній науці, філософії екологічної раціональності та коеволюції розвитку людини і природи.

Основний творчий внесок Мельника Володимира Петровича у зазначену комплексну роботу полягає в такому:

Фундаментальні результати: сформовано концептуальне розуміння науки про сталий розвиток як автономної сфери наукового пізнання, виявлена її сутнісна визначеність як цілісного предметного синтезу пізнавального та перетворювального відношення. Встановлено, що основним джерелом приросту нового знання у сфері досліджень сталого розвитку є інтегративно-синтетичні процеси, передусім його взаємодія з іншими галузями науки.

Розкрито особливості та співвідношення процесів екологізації та гуманізації на шляху до сталого розвитку суспільства. Обґрунтовано, що оскільки екологічна безпека є по суті предметним синтезом природного і соціального в сфері природокористування, то в самій природі цього поняття закладений гуманістичний потенціал. Оцінено інформаційно-евристичне значення інтеграції різних галузей наукового знання та їх методів у вирішенні проблем сталого розвитку суспільства. Запропоновано нову науково-філософську парадигму формування екологічної психології, що покликана досліджувати місце і роль екологічних чинників у системі життєдіяльності людини на шляху формування суспільства сталого розвитку в Україні.

Прикладні результати: проведено комплексний аналіз термінології концепції сталого розвитку. Здійснено оцінку соціо-гуманітарних проблем сталого розвитку в Україні. Визначено роль людини та соціуму у сучасному світі. Обґрунтовано нові засади формування економіки сталого розвитку в Україні. Розроблено стратегічні напрями підвищення науково-технічної раціональності та екологізації соціокультурного простору для потреб сталого розвитку суспільства. Сформовано нові соціо-антропологічні виміри та імперативи наукового пізнання проблем сталого розвитку в Україні. Запропоновано заходи щодо впровадження засад біоетики в систему природокористування з метою підвищення рівня його екологічної безпеки.

Кількість публікацій: 152, в тому числі 77 з даної тематики, 8 монографій, дві з яких – одноосібні, 3 підручники(в співавторстві), 59 статей у фахових виданнях.

Згідно бази даних Google Scholar загальна кількість посилань становить 94, h- індекс -5, 10-індекс- 2. За даною тематикою захищено 3 докторські та 10 кандидатських дисертацій.

Автор

**Перший проректор
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
кандидат фізико-математичних наук,
професор**

В. П. Мельник

В. С. Височанський

Довідка

про творчий внесок **Соловія Ігоря Павловича** до роботи
**«Основи формування системи екологічно безпечного
природокористування для сталого розвитку України»**

Проф. кафедри екологічної економіки, д.е.н., с.н.с. Соловій І.П. запропонував актуалізовану концепцію лісової політики, яка передбачає екологізацію економічної діяльності та гармонізацію суспільного розвитку, що є авторським внеском у розвиток теорії і практики розвитку лісового сектора економіки, теоретико-методологічні засади оцінювання економічних інструментів лісової політики; механізм вибору інструментів, їх поєднання та формування системи інструментів. На основі порівняльного аналізу еволюції, пріоритетів і концепцій формування національних стратегій лісової політики країн Європи та Північної Америки, запропоновано застосування широкого кола інструментів для інтерналізації негативних екологічних ефектів, нові напрямки лісової політики (політика щодо заліснення низькопродуктивних земель та плантаційного лісовирощування, менеджменту конфліктів лісокористування, сталого розвитку гірських територій, урболісова політика). Здійснено експертну оцінку сценаріїв реформування системи оподаткування і фінансування лісового господарства та інституційні трансформації в сфері лісокористування, що дало змогу науково обґрунтувати їх придатність для політичних, економічних, екологічних і соціальних умов в Україні.

Автор і співавтор понад 260 наукових праць, включаючи 13 монографій, підручник та чотири посібники. За темою роботи опубліковано усі монографії і посібники а також 65 статей (14 статей – у зарубіжних виданнях).

Координатор і учасник багатьох міжнародних наукових проектів. У 2006-2008 рр. керував проектом «Інтегрування екологічної економіки та менеджменту сталого лісового господарства в перехідній економіці України», виконаний у співпраці з Ганд інститутом екологічної економіки Університету Вермонта (США). У 2006-2009 рр. координував проект «Ліси і суспільство – вимірювання та комунікація рівнів сталості ландшафту», виконаний спільно з Шведським аграрним університетом. У 2011-12 н.р. керував проектами дослідження соціально-економічного впливу несталих практик лісового господарства та незаконних лісозаготівель на громади у рамках Програми ENPI-FLEG «Удосконалення систем правозастосування й управління в лісовому секторі у країнах-учасницях Європейської політики добросусідства та Росії»). В рамках проекту програми FP7 Європейської Комісії «IN2WOOD – Forest Cluster Development and Implementation», 2010-2012, (EC Grant Agreement 245457) обґрунтував наукові підходи до формування лісових кластерів. В рамках проекту COST Action FP0703 «ECHOES» (Expected Climate cHange and Options for European Silviculture) - політику щодо забезпечення виробництва продукції і послуг лісових екосистем в умовах змін клімату.

Зробив внесок у обґрунтування інституційних засад глобального управління екологічною безпекою, працюючи над бюджетною науково-дослідною темою «Методологічні підходи до визначення змісту Екологічної Конституції Землі».

Дослідження проф. Соловія І.П. обговорювались на форумі з менеджменту сталого лісового господарства в Єльському університеті (Нью-Гевен, США, 2005 р.); науковому семінарі у Центрі планетарного інституту з глобалізації і сталого розвитку Колумбійського ун-ту (Нью-Йорк, США, 2005 р.); Міжнародній конференції “Інноваційні еко-технології і сталий розвиток у Центральній і Східній Європі” (Ціттау, Німеччина, 2008 р.); конференції “Забезпечення сталого постачання послуг екосистем в Альпах та Карпатах” (Братислава, Словаччина, 2009 р.); паралельному заході на тему “Екологічна Конституція Землі: шлях до сталого майбутнього” Конференції ООН з питань сталого розвитку «Rio+20» (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2012), 24-тій Міжнародній конференції з проблем здоров’я і довкілля: *Global Partners for Global Solutions, World Information Transfer*, (штаб-квартира ООН, Нью-Йорк, 2015). За результатами участі робочій групі з питань науки Ініціативи основних груп "Ліси і економічний розвиток: позиціонування внеску лісів у "зелену економіку" (Ріо-де-Жанейро, 2013) розроблено рекомендації щодо внеску наукових інституцій у діяльність Форуму ООН з лісів.

Випускник Програми Фулбрайта: ун-т Північної Кароліни (2004-2005), ун-т Вермонту (2014-2015), Німецької служби академічних обмінів DAAD: Технічний ун-т Дрездена (2001), ун-т Геттінгена (2007). Академік Лісівничої академії наук України, експерт Світового Банку, МСОП, WWF, Ради Товариства Європейських Лісівників, Наукової Ради МОН України за напрямом «Економіка», групи з розробки стандартів FSC з лісоуправління, наукових мереж *Euroscapes, Baltic University Programme, European non-wood forest products network, Mountain Research Initiative*.

Наукові результати дослідження знайшли практичне використання на рівні центральних, регіональних та місцевих органів влади у вигляді відповідних рішень та нормативних документів щодо запровадження нових форм і методів управління та господарювання. До них належать проекти обласних програм розвитку лісового господарства (підтверджено довідками чотирьох обласних управлінь лісового і мисливського господарства). Брав участь у розробленні проектів Законів України: «Лісовий кодекс України», «Національна лісова політика».

Згідно БД *Scopus*, загальна кількість цитувань становить 310, h-index – 4, (Author ID: 22981645200), згідно *Google Scholar* кількість цитувань для англійських публікацій становить 548, h-індекс – 6, i10-індекс – 5, кількість цитувань для українських публікацій – 95, h-індекс – 6, i10-індекс – 4.

Автор

І.П. Соловій

Перший проректор
Національного лісотехнічного
університету України, професор

М.Г. Адамівський

Довідка

про творчий внесок **Степаненка Анатолія Васильовича** до циклу робіт
«Основи формування системи екологічно безпечного природокористування для
сталого розвитку України»

Степаненко Анатолій Васильович – доктор географічних наук, професор, завідуючий відділом природно-техногенної та екологічної безпеки Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» є спеціалістом у галузі еколого-економічних проблем сталого розвитку, природно-техногенної й екологічної безпеки, економіки природокористування, екологічної модернізації економіки.

За цими науковими напрямами ним опубліковано більше ніж 350 наукових праць, у тому числі 40 монографій, з них 15 навчальних посібників. Одна монографія перекладена в Китаї.

Основний творчий внесок **Степаненка Анатолія Васильовича** у зазначений цикл робіт полягає в такому: *фундаментальні результати*: з позицій сталого розвитку розроблена нова концепція екологічної безпеки, що виходить із парадигми екоцентризму і базується на оцінці екологічної ємності території та стійкості біоти. Розкрито теоретичні аспекти екологічної безпеки в системі тріади «природа – суспільство – економіка», діалектику взаємозв'язків між економічним розвитком і природним середовищем як єдиним цілим. Запропоновано комбінацію методів оцінки екологічної модернізації та рівня екологічної безпеки. Висвітлено наукові основи екологічної модернізації в контексті екологічної і природно-техногенної безпеки, розкрито її структуру та особливості в економіці. Обґрунтовано специфіку техногенної модернізації національної економіки, технологічної безпеки й інноваційно-інвестиційної трансформації економіки в системі сталого розвитку. Розкрито нові аспекти управління екологічною безпекою в умовах глобальних фінансово-економічних криз і викликів та інвестиційною – в антикризовому контексті. Удосконалено методологію прогнозування природно-техногенної безпеки, стратегічного управління ризиками надзвичайних ситуацій екологічного, техногенного і природного характеру. Запропоновано нову ідеологію управління природно-техногенною безпекою, стратегічні напрями гарантування екологічної і природно-техногенної безпеки

регіонів відповідно до євроінтеграційних процесів в Україні та імплементації європейських норм права;

прикладні результати: проведено комплексний аналіз і оцінку рівня екологічної та природно-техногенної безпеки регіонів України. Визначено пріоритети державної політики щодо запобігання і зниження ризиків та пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, стратегію гарантування безпеки потенційно небезпечних об'єктів. Здійснено оцінку екомодернізації та виявлено її кількісні і якісні параметри в регіональному розрізі. Обґрунтовано нові засади випереджаючих і проривних стратегій науково-технологічного та інноваційно-інновативного розвитку України в системній політиці державного управління. Розроблено стратегічні напрями підвищення ефективності екологічної модернізації та механізми реалізації відповідних заходів у системі охорони навколишнього природного середовища. Сформовано пріоритети та фінансово-економічні механізми гарантування екологічної безпеки на національному рівні з позицій сталого розвитку, визначені складові фінансового забезпечення екологічної модернізації. Запропоновано превентивні методи управління надзвичайними ситуаціями екологічного і техногенного характеру, а також заходи щодо формування сприятливого інвестиційного клімату для оновлення основних природоохоронних засобів підприємств.

Розрахунки показують, що впровадження запропонованих екомодернізаційних заходів і перехід на управління екологічними ризиками на потенційно небезпечних виробництвах дозволить скоротити кількість надзвичайних ситуацій в 3–4 рази. Поліпшення екологічної ситуації в Україні до рівня країн ЄС дозволить зменшити смертність її населення від несприятливих екологічних факторів на 4–5% (це 35–40 тис. осіб на рік).

Згідно бази даних Google Scholar загальна кількість посилань складає 499, h-індекс – 14.

Автор

А.В. Степаненко

Директор
академік НААН України

М.А. Хвесик

Довідка

про творчий внесок Туниці Тараса Юрійовича до роботи "Основи формування системи екологічно безпечного природокористування для сталого розвитку України"

Туниця Тарас Юрійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Національного лісотехнічного університету України. Заступник голови спеціалізованої Вченої ради із захисту кандидатських дисертацій у Львівському національному університеті ім. Івана Франка.

Нагороджений грамотою ВАК України як наймолодший доктор економічних наук 2007 року.

Сфера наукових інтересів – дослідження проблем збалансованого природокористування і сталого розвитку в контексті міжнародних економічних відносин України, сировинних та фінансових ринків.

У 2001 р. в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка захистив кандидатську дисертацію "Міжнародні аспекти формування галузевої політики сталого розвитку (на матеріалах лісового господарства)", а в 2007 р. в Інституті світової економіки і міжнародних відносин НАН України – докторську дисертацію "Економічна політика збалансованого природокористування в умовах глобалізації (теоретико-методологічні аспекти)".

У квітні 2007 р. на засіданні Президії НАН України було заслухано і схвалено наукове повідомлення Т.Ю. Туниці за результатами його наукових досліджень з питань міждержавної конвергенції у сфері споживання енергетичних природних ресурсів як важливого чинника економічної політики збалансованого природокористування.

За тематикою природокористування у науковому доробку Т.Ю. Туниці понад 60 наукових та навчально-методичних праць, у тому числі 6 монографій (з них одна одноосібна), 6 науково-методичних видань, серед яких 2 підручники у співавторстві. Під його керівництвом захищено дві кандидатські дисертації.

Основний творчий внесок Т.Ю. Туниці у роботу, висунуту на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки, полягає в наступному.

Фундаментальні результати. Обґрунтовано необхідність та розкрито шляхи формування в умовах глобалізації нової економічної політики держав за критеріями еколого-економічної ефективності природокористування. Запропоновано нові теоретико-методологічні підходи до формування економічної політики збалансованого природокористування. Встановлено обернену U-подібну залежність між економічним зростанням та антропогенним впливом на природне довкілля (підтверджену на прикладі 38-ми країн Європи). Знайдено кількісне значення "поворотної точки", що відображає рівень економічного розвитку держави, після якого настає зменшення негативного впливу виробничої діяльності на природне довкілля. Введено поняття "кривої екологічної стійкості" природної системи (КЕС) як індикатора стану довкілля. Обґрунтовано можливості застосування теорії лауреата Нобелівської премії С. Кузнеца для досягнення цілей сталого розвитку в Україні, зокрема, доведено доцільність врахування КЕС при аналізі екологічної кривої Кузнеца. Виявлено вплив інституційного середовища на розроблення і

схвалення Екологічної Конституції Землі (ЕКЗ) як глобального економіко-правового акта екологічної безпеки і сталого розвитку.

Брав участь у виконанні низки фундаментальних науково-дослідних робіт, які відносяться до теми даної роботи: "Legal, administrative and policy strategies for Sustainable Forestry in Belarus, Russia and Ukraine" INTAS-94-1236, (1996-1997p.p.); Environment and Natural Resource Economics (ENARECO), T_JEP 10255-96, Tempus-Tacis, (1997-2000 p.p.); "Philosophical and Economic Fundamentals of Sustainable Development". International Cooperation Project of the Flemish Community, Ministry of Education, No.:98.OEK.01, (1998-1999 pp.); "Концепція сталого еколого-економічного розвитку України в умовах інтеграції до Європейського Союзу" (№ держреєстрації 0102U003575); "Обґрунтування концепції Екологічної Конституції Землі" (№ держреєстрації 01101U008167); "Предметна сфера економічної теорії в суспільстві сталого розвитку" (№ держреєстрації 0111U002653).

Прикладні результати. У сфері енергетичного використання природних ресурсів виявлено фактичне зародження конвергенції між країнами пострадянського простору та Європейського Союзу, встановлено тенденцію її прискорення на противагу дивергенції, яка мала місце у недалекому минулому, що є важливою передумовою удосконалення системи природокористування та запорукою економічної інтеграції України у Євросоюз.

Брав участь у виконанні низки прикладних досліджень, зокрема, "Аналіз зовнішньоекономічної діяльності на державних лісогосподарських підприємствах Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства України" (№ держреєстрації 0110U007086, 0110U007087, 0110U007088, 0110U007089, 0110U007120).

Прикладні аспекти наукових досліджень претендента на здобуття Державної премії, які відносяться до теми роботи, обговорювалися на XXI IUFRO World Congress "Forest and Society: The Role of Research". (Malaysia, Kuala Lumpur, 2000); міжнародних науково-практичних конференціях: "Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища", (Львів, 2005); "Екологічна Конституція Землі як економіко-правова основа збереження спільної природної спадщини людства і сталого розвитку цивілізації" (Львів, 2006); на Дев'ятій щодворічній конференції Міжнародного товариства екологічної економіки "Ecological Sustainability and Human Well-Being" (New Delhi, India, 2006); "Двадцять п'ять років Чорнобильської катастрофи. Безпека майбутнього" (Київ, 2011); "Україна: Схід-Захід – проблеми сталого розвитку" (Донецьк, 2011).

Згідно бази даних *Google Scholar* кількість цитувань – 154, h -індекс – 7, i10-індекс – 5.

Автор

Т.Ю.Туниця

Перший проректор
Національного лісотехнічного
університету України, професор

М.Г. Адамовський

